

Mr. Borislav Petrović, viši asistent

Prof. Dr Duško Modly:
Kriminalistička metodika,
Fakultet kriminalističkih nauka,
Sarajevo, 1998, str. 560.

U izdanju Fakulteta kriminalističkih nauka u Sarajevu, iz štampe se, 1998. godine, pojavio udžbenik KRIMINALISTIČKA METODIKA, od autora Dr Duška Modlya, redovnog profesora Pravnog fakulteta u Zagrebu i Fakulteta kriminalističkih nauka u Sarajevu. Dr Modly poznat je u naučnim i stručnim krugovima kao istaknuti kriminalista i pravnik, plodan pisac, vrstan praktičar i pedagog. Posjeduje dugogodišnje iskustvo iz kriminalističko-pravne prakse, dugogodišnji je direktor Zavoda za kriminalistička vještačenja i kriminološka istraživanja MUP-Hrvatske, zatim nastavnik na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i Policijskoj Akademiji u Zagrebu, a potom i na Fakultetu kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Tako je stekao bogato praktično iskustvo i široko teorijsko znanje, što je došlo do izražaja i u ovom udžbeniku iz Kriminalističke metodike.

Udžbenik je koncipiran prema nastavnom planu i programu Fakulteta kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu, što je veoma značajno, jer do sada nismo imali adekvatnu nastavnu literaturu iz ove oblasti. U ovom udžbeniku obradjene su dvije metodike, krvni i seksualni delikti, od četiri koje se trenutno izučavaju na Fakultetu kriminalističkih nauka. Pored pomenutih, radi se još o metodikama imovinskih delikata i ilegalne trgovine drogom.

Mada se iz sadržaja ne vidi najjasnije, treba reći da se udžbenik sastoji iz dva dijela, metodike istraživanja krvnih delikata (objašnjenje trileme – ubistvo, samoubistvo, nesretan slučaj) i metodike istraživanja silovanja.

U udžbeniku Dr Modlya isprepliću se i prožimaju teorija i praksa što je vidljivo, pored ostalog, i u prezentiranju veoma bogate kazuistike. S obzirom da je autor u cjelosti koristio multidisciplinarni pristup, pored kriminalistike (taktika, tehnika i metodika),

u potrebnoj mjeri ovi delikti obradjeni su i sa aspekta krivičnog prava, krivičnog procesnog prava, kriminologije, te sudske medicine, sudske psihijatrije, kriminalne psihologije, sudske biologije i toksikologije. To ovom djelu daje posebnu vrijednost, jer pored nastavno-naučnog procesa, može biti od koristi u svakodnevnom praktičnom radu organima unutrašnjih poslova, tužiocima, sudijama i vještacima.

Prvi dio, metodika istraživanja krvnih delikata, sadrži Predgovor, Uvod i četiri poglavlja: Smrt; Činjenice (okolnosti) koje govore u prilog postojanju namjere da se nekog ubije; Osnovne napomene o otkrivanju i objašnjenju ubistva i samoubistva, i Tragovi i predmeti kao činjenice na koje treba obratiti pažnju u slučajevima nasilne smrti za koju se pretpostavlja da su ubistva ili samoubistva, prije svega s obzirom na način i mjesto izvršenja djela. Drugi dio, metodika istraživanja silovanja, koncipiran je po nešto drugačijoj metodologiji od prvog, te pored Uvoda sadrži 24. methodske jedinice od kojih su samo neke poglavlja u pravom smislu riječi. Kao najznačajnije, ističemo ovom prilikom, krivičnopravni pojam silovanja, načini saznanja za izvršeno silovanje, prigovori žrtava silovanja policiji u vezi s primanjem prijave, stavovi i predrasude policajaca o silovanjima, otkrivanje i objašnjenje silovanja, razgovor sa žrtvama silovanja, silovatelji, informativni razgovor sa osumnjičenim i vještačenja prilikom silovanja. Autor se koristio bogatom literaturom što je vidljivo iz 550 jedinica navedenih na kraju udžbenika. Vrijedno pomena je i to što je autor, iz navedene literature, posebno koristio radove uglednih naučnika iz ove oblasti, kao što su Vodinić, Zečević i Gorkić, što je u uvodu korektno pomenuto.

Iz uvoda posebno izdvajamo stav autora o neophodnosti saradnje odredjenih stručnih subjekata prilikom otkrivanja i objašnjavanja ubistva. Radi se, praktično, o tri vrste subjekata: policija-sud i tužilaštvo-sudsko medicinski stručnjaci, bez čijeg zajedničkog udjela ne bi bilo moguće uspješno obavljati poslove istraživanja krvnih delika-

ta. Međutim, kako autor ispravno ističe, ne radi se samo o pukoj suradnji pomenutih subjekata, već i o njihovoj stručnoj osposobljenosti za obavljanje ovako delikatnih poslova i zadataka.

Prvo poglavlje, pored ostalog, posvećeno je neophodnoj konceptualizaciji pojmova, bez čijeg bi objašnjenja bilo teško pratiti daljnja izlaganja. Tako su definisani, smrt, pojam i vrste samoubistava, te pojam i uzroci nesretnog slučaja. Uz to, autor navodi kako je indicijalna metoda otkrivanja, objašnjenja i dokazivanja ključna u obradi krvnih delikata, uz posebno naglašavanje činjenica materijalne prirode vezanih za konkretnu situaciju na mjestu kriminalnog događaja. Pažljivom čitaocu svakako neće promaći upozorenje autora da se ponekad samoubistvo nepravilno tretira kao uzrok smrti, pri čemu se brka način i uzrok smrti. Samoubistvo jeste način smrti, a ne uzrok, kako se često navodi u nekim službenim izvještajima.

Drugo poglavlje, koje nosi naslov Činjenice (okolnosti) koje govore u prilog postojanju namjere da se nekog ubije, predstavlja odgovor autora na jedan od problema u kriminalističko-pravnoj praksi. S obzirom da se radi o jednom od najtežih delikata, logično je da se maksimalna pažnja posvećuje odbrani okrivljenog. Sudska praksa pokazuje da se izvršioc ubistava često pozivaju na nužnu odbranu i nesretan slučaj, kako bi izbjegli krivičnu odgovornost za delikt koji im se stavlja na teret. Pri tome se odbrana često ograničava na određene načine ubijanja, pokušavajući dokazati kako se ne radi o predmetnom krivičnom djelu. Zbog toga je autor u značajnoj mjeri pažnju posvetio načinu izvršenja ubistva u najširem smislu, nastojeći da olakša rad svim relevantnim subjektima u utvrđivanju materijalne istine u svakom konkretnom slučaju. Vidljivo je da autor insistira na utvrđivanju takvih činjenica koje dokazuju postojanje namjere da je izvršeno ubistvo, čime bi se u znatnoj mjeri olakšalo rješenje prethodnog problema. U tom smislu, težište je svakako na uvidjaju kao najznačajnijoj radnji prvog zahvata po saznanju za postojanje sumnjive smrti. U ovom poglavlju autor je na posebno

sistematičan način obradio motive za izvršenje ubistva. Savremena kriminalistička teorija ukazuje da otkrivanje motiva u velikoj mjeri vodi ka razjašnjenju slučaja, a najvažnije je to što se automatski sužava krug potencijalnih izvršilaca. Uz adekvatne primjere iz prakse ovo poglavlje predstavlja zaokruženu cjelinu koja je metodološki, sasvim logično, na samom početku udžbenika.

U trećem poglavlju, koje nosi naslov Osnovne napomene o otkrivanju i objašnjenju ubistva i samoubistva, autor u nešto sumarnom obliku prezentira mjere prvog zahvata nakon što se saznalo za sumnjivu smrt. Na prvom mjestu, kao nezaobilazno, pominje se osiguranje (obezbjedjenje) lica mjesta, odnosno mjesta kriminalnog događaja. S obzirom da je autor ranije iscrpno pisao o tome, u udžbeniku su date samo osnovne napomene, uz naznaku da se, prema potrebi, može konsultovati monografija autora koja je posvećena osiguranju mjesta kriminalnog događaja.

Pod otkrivanjem ubistva i samoubistva, autor podrazumijeva pronalaženje prikrivenih i mogućih dokaznih informacija i njihovo dešifriranje. Ova djelatnost se odvija u prekrivičnom i krivičnom postupku (istrazi). Posebno se ističe dužnost organa unutrašnjih poslova da otkrivaju i prikupljaju sve relevantne indicije koje ukazuju na krivično djelo i učinioca, a potom ih provjeravaju, kako bi se utvrdila njihova objektivna vrijednost što je, naravno, od presudnog značaja za daljnje postupanje. Pod objašnjenjem kriminalnog događaja autor podrazumijeva poduzimanje kriminalističko taktičkih radnji i istražnih radnji, kako u prekrivičnom postupku tako i u istrazi. S obzirom da je to, u teorijskom smislu, dio kriminalističke taktike i krivičnog procesnog prava, autor se na ovom mjestu ne osvrće posebno na te radnje. To je sasvim razumljivo, jer su to pretpostavke za kriminalističku metodu. U ovom poglavlju autor navodi interesantno zapažanje iz domena kriminalističke prakse. Naime, kriminalisti često vrše tzv. kriminalističku podjelu ubistava. Prema toj klasifikaciji imamo ubistva koja je gotovo nemoguće

riješiti, ubistva koja je teško riješiti i ubistva koja je lako riješiti.

Nadalje, autor ističe da postoje razna gledišta u vezi sa objašnjenjem samoubistva. Naravno, i tu je jedno od ključnih pitanja motiv. Veliki broj samoubistava proističe iz raznih briga, osjećanja manje vrijednosti, opsesija ili samosažaljenja. Autor navodi interesantnu klasifikaciju samoubica na humaniste, egoiste i defetiste, koja je proistekla iz iskustava američke kriminalističko-istražne prakse. Kod utvrđivanja radi li se o samoubistvu ili, pak, o ubistvu ili nesretnom slučaju, pored ostalog, važno je utvrditi broj samoubistava po glavi stanovnika na određenom području, način i vrijeme izvršenja samoubistva, motive i uzrast samoubica. Pri tome je za nadležne istražne organe najteže utvrditi da li je postojala namjera sa samoubistvom, tj. da li je pokojnik znao da će specifična radnja rezultirati smrću. Zbog toga je veoma važno utvrditi postoje li dokazi da se pokojnik namjeravao ubiti.

Kod metodike istraživanja krvnih delikata veoma je značajna uloga obdukcije, koja se poduzima uvijek kad postoji sumnja ili je očigledno da je smrt prouzrokovana krivičnim djelom ili je u vezi sa krivičnim djelom. Uz osnovne napomene o obdukciji, autor ističe da je ponekad, zbog specifičnih razloga, neophodno izvršiti obdukciju na terenu pod improviziranim okolnostima. U takvim slučajevima sudsko-medicinsko i kriminalističko postupanje moraju se obavljati istovremeno, praktično od početka uvidjaja pa do završetka obdukcije. Primjerima iz prakse autor posebno ukazuje na štetne posljedice usljed neizvršene ili nepotpune obdukcije. Najzad, treba reći da vještak obducent treba konstatovati direktni uzrok smrti, šta je taj uzrok izazvalo i kad je smrt nastupila. Ova konstatacija dovoljno govori sama za sebe i nije potrebno dodatno objašnjavati njen značaj za kriminalističku i istražnu praksu prilikom razjašnjavanja svakog krivičnog djela ponaosob.

Na kraju ovog poglavlja autor navodi i objašnjava istražnu metodu "kriminalističko profiliranje" kojom se koristi FBi u

svom radu. Radi se o metodi koja podrazumijeva ličnost učinioca, mjesto i način odvijanja događaja i ličnost žrtve. Karakteristika ove metode je u usporedjivnju zajedničkih i različitih osobina osumnjičenog s dobivenim profilom počinioca. Profil počinioca dobiva se postepeno kroz sedam etapa: ocjena žrtve, ocjena mjesta događaja, ocjena rezultata obdukcije, duševno stanje učinioca, ocjena samog nasilničkog djela, planirano ili spontano djelo i ocjena sličnih slučajeva. Na osnovu svega toga kriminalist izrađuje profil počinioca koji obuhvata informacije o markantnim i karakterističnim oznakama i osobinama počinioca. U ovoj i mnogim drugim metodskim jedinkama vidljiv je širok izbor literature koju je autor konsultovao, čime se udžbenik može svrstati u visokokvalitetne, aktuelne, sveobuhvatne, ali i zanimljive za studiranje i praktičnu upotrebu.

U četvrtom poglavlju pod naslovom Tragovi i predmeti kao činjenice na koje treba obratiti pažnju u slučajevima nasilne smrti za koju se pretpostavlja da su ubistva ili samoubistva, prije svega s obzirom na način i mjesto izvršenja, koje je najobimnije u ovom radu, autor detaljno govori o raznim vrstama ozljeda na tijelu žrtve. Tako se govori o vješanju, davljenju, gušenju, pritisku na grudni koš, mehaničkim asfeksijama začepljenjem dišnih putova, ozljedama zadanim hladnim oružjem ili orudjem, mehaničkim ozljedama, fizikalnim ozljedama, ozljedama vatrenim oružjem, ozljedama eksplozivom, radijacijskim ozljedama, trovanju, psihičkim ozljedama, te bakterijskim i virusnim ozljedama. Praktično, riječ je o načinima izvršenja krivičnog djela ubistva ili, pak, samoubistva. Cijelo poglavlje obradjeno je tako detaljno i precizno da mu se nema šta dodati. U načinu prezentiranja pojedinih metodskih jedinki, prepoznaje se bogato praktično iskustvo autora upravo na ovim poslovima. Teorijski pristup svakako zadovoljava sve standarde naučne metodologije, ali se prethodno istaknuto iskustvo autora svakako mora napomenuti jer ono daje ovom udžbeniku dodatni kvalitet. Svako kriminalističko djelo umnogome je kvalitetnije

ako je u autoru spoj teorije i prakse. Na žalost, takvi slučajevi su rijetki, pa tu referencu Dr Modlya s pravom naglašavamo.

Ono što se zapaža u cijelom poglavlju jeste nastojanje autora da ponudi rješenje dileme da li je kod svake ozljede u pitanju ubistvo ili samoubistvo. Nekad je u pitanju dilema a nekad trilema, jer postoji mogućnost da se radi o nesretnom slučaju. Rješenja su utemeljena kako na prihvatljivim teorijskim stavovima tako i na bogatoj kazuistici. Tako će svaki čitalac, bio to student ili praktičar, biti u prilici da konsultujući ovaj udžbenik dodje do spoznaje koja ukazuje na rješenje dileme ili trileme u svakom konkretnom slučaju sumnjive smrti. Tako, na primjer, navodeći ozljede na tijelu obješenog autor ističe da to mogu biti ozljede koje je on sam sebi nanio ili ozljede nanesene tuđjom rukom. Pri tom se navode one najčešće, ali se autor ne zadržava na tome. Naime, što je sasvim logično, u praksi su moguće situacije kada liječnik neće moći da rekonstruiše način nastanka nekih ozljeda, što naravno ne bi vodilo rješenju konkretnog slučaja. Zato je potrebno da kriminalista, saradjujući sa ljekarom, postavlja određena pitanja, kako bi zajednički došli do odgovora da li je u pitanju ubistvo ili ne. ili, pak, kada je u pitanju sumnjiva smrt nastala od hladnog oružja. S obzirom da se može raditi o trilemi, autor navodi moguće karakteristike sve tri varijante, tj. da u prilog ubistva govori: zalutali ubodi u lice, vrat ili glavu, odbrambene ozljede, tragovi borbe, ubodi različitog smjera i nepravilna raspodjela uboda; u prilog samoubistvu govori: probni ubodi u blizini smrtonosne rane, tragovi ranijih pokušaja samoubistva, manje od deset većinom plitkih uboda, ubodi u predjelu srca; dok su nesretni slučajevi zbog uboda nožem rijetkost. Sve ovo ilustrirano je izborom adekvatnih primjera iz kriminalističke prakse. Kod ove, ali i drugih smrtonosnih ozljeda, autor posebno ističe značaj uvidjaja, pri čemu posebnu pažnju treba posvetiti položaju mrtvog tijela, pregledu ruku, odjeće, a zatim i cijelog tijela sa kriminalističkog aspekta, a potom i liječničkom pregledu.

Autor je, kako sam navodi, zbog učestalosti posebno izdvojio ozljede vatrenim oružjem. i one, naravno, mogu biti ubilačke, samoubilačke, ali i nesretna slučaj. Autor ispravno naglašava, da već prilikom obezbjedjenja lica mjesta treba raditi tako kao da je riječ o krvnom deliktu. Prilikom uvidjaja potrebno je postupati krajnje oprezno, da se zbog nemara ne promjeni položaj oružja i čaura, što je vrlo značajno za razjašnjenje konkretnog slučaja. Kod ozljeda vatrenim oružjem, kriminaliste očekuje niz delikatnih pitanja, kao što su, pronalaženje čaura i projektila, ako nisu uz žrtvu i u žrtvi, s koje udaljenosti je pucano, utvrđivanje položaja ozlijeđenog, utvrđivanje stajališta strijelca, procjena broja i redosljeda ispaljenih hitaca i oštećenja koja je prouzrokovao svaki od njih, i druga. Na sva ova, ali i druga pitanja, autor nudi relevantne odgovore utemeljene na opšteprihvaćenim stručno-teorijskim stavovima. Ovo izlaganje, pored kazuistike, autor upotpunjuje i zanimljivim kriminološko-statističkim podacima o ubistvima i samoubistvima izvršenim vatrenim oružjem. Najzad, kao veoma karakteristično, autor ističe da nerijetko i sama žrtva doprinosi svojoj smrti, pri čemu posebnu ulogu igra tzv. žrtvin izazov. To su slučajevi kada postoji adekvatan izazov pa se ubistvo čini u jakoj srdžbi i neposredno nakon izazova. Naravno da u svakom takvom slučaju treba utvrditi uzročnu vezu između izazova, jake srdžbe i ubistva.

Kada su u pitanju trovanja, autor navodi da su najbrojnija otrovanja medikamentima. Kod odraslih osoba, najčešće je riječ o samoubistvima, a kod djece o nesretnom slučaju. Takodje do smrtnih slučajeva može doći i predoziranje terapije te ovisnosti o pojedinim lijekovima, posebno narkoticima.

U drugom dijelu udžbenika autor govori o metodici istraživanja silovanja. Tu problematiku, kao što je i ispravno, Dr. Modly je obradio multidisciplinarno. Svaki drugi pristup, zbog specifičnosti delikta silovanja, bio bi nepotpun za razinu ovakvog udžbenika. Jer, upravo ta specifičnost diktira, odnosno zahtijeva, krivičnopravni, kriminološki, kriminalistički, psihološki i soci-

ološki pristup u potpunoj obradi ovako složenog delikta nasilničkog kriminaliteta. Odmah nakon uvoda, radi lakšeg shvatanja samog fenomena, prezentirane su karakteristične okolnosti koje prate krivično djelo silovanja. Ono što se odmah uočava, jeste velika tamna brojka i porast delikta silovanja, zatim sve veći porast primjene sile a posebno je zabrinjavajuće da su u porastu ubistva kao izraz sadističkog ekvivalenta za spolni čin, kao i činjenica da se žrtve žale na neadekvatan pristup od strane policije i suda, i najzad, kako i sam autor ispravno zapaža, svako silovanje nedvojbeno mijenja budući život silovane normalne žene.

Krivičnopravni pojam silovanja izložen je prema Krivičnom zakonu Republike Hrvatske. Kako je u vrijeme pisanja ovog udžbenika i u našem Krivičnom zakonu taj pojam bio isti, nije bilo potrebe ni za kakvim korekcijama i uskladjivanjima. U međuvremenu, donesen je novi Krivični zakon Federacije BiH, a ono što je kao izmjenu bitno istaknuti jeste da i silovatelj i žrtva mogu biti osobe oba pola. Te izmjene i dopune u novom KZ-u FBiH, Dr Modly tumači studentima prilikom predavanja. Treba reći da je autor iscrpno i sistematizovano obradio sve elemente ovog krivičnog djela, o kome se iz ovog aspekta kod nas nije baš mnogo pisalo. To će, pored studenata, mnogo koristiti policiji, sudijama i tužiocima prilikom zauzimanja preciznih i jasnih stavova kod kvalifikovanja svakog konkretnog kriminalnog događaja.

Za izvršeno krivično djelo silovanja može se saznati na nekoliko načina od kojih je najčešći prijava žrtve silovanja. To je sasvim i logično jer je ona najviše pogodjena ovim krivičnim djelom. Autor je mnogo prostora posvetio izlaganju koje se odnosi na prijavu silovanja od strane žrtve, iz čega se može zaključiti da se radi o veoma delikatnoj (početnoj) fazi kriminalističko istražnog rada. U svemu tome ključno je stanje žrtve, odnosno silovane osobe. Autor upozorava da prvi kontakt i odnos sa žrtvom silovanja mora biti krajnje korektan i da službena osoba mora učiniti sve da se stvori odnos povjerenja. iz autorovog izlaganja jasno se

naslućuje konstatacija da takve poslove mogu raditi samo kriminalisti i sudije specijalisti, odnosno oni koji pored opšteg kriminalističkog i pravnog obrazovanja posjeduju i specijalistička znanja iz ove oblasti. To, dalje, znači da moraju poznavati šta žrtva preživljava tokom silovanja, kakvo je njeno psihofizičko stanje nakon silovanja, koji su razlozi za, a koji protiv prijavljivanja silovanja. Naravno, prilikom svega toga, treba voditi računa i o lažnim prijavama koje se mogu podnositi iz raznih motiva, kao na primjer, ljubomora, osvetta, prinuda za sklapanje braka, strah od narušavanja braka i drugi.

Pod naslovom Prigovori žrtava silovanja policiji u vezi s primanjem prijave, autor ističe mnoge nedostatke u kriminalističkom radu, kako objektivnog, tako i subjektivnog karaktera. Ono što je karakteristično jeste mišljenje žrtava da bi policija trebala pokazati veću profesionalnost i senzibilitet u odnosu na psihičku situaciju žrtve. U prilog poboljšanju situacije na tom planu autor citira elemente iz podsjetnika H. Junga, koji se bavio istraživanjem postupanja policije u slučajevima silovanja. Ovom prilikom ističemo neke od njih: primanje krivične prijave trebale bi obavljati žene policajke, posebno educirane i iskusne; kako bi se izbjeglo ponavljanje saslušanja trebalo bi od početka uključiti sudije i tužioce; omogućiti da razgovoru prisustvuje osoba od povjerenja žrtve. Što je značajno, Jung ističe da se upravo zbog sve veće zastupljenosti navedenih elemenata u radu njemačke policije znatno smanjio broj lažnih prijave za silovanje.

interesantan je i sadržaj teksta pod naslovom Stavovi i predrasude policajaca o silovanjima. Tako, Dr Modly navodi kako se nerjetko i u profesionalnim krugovima polazi od aksioma da nema apsolutno nevinih žrtava, ženama je imanentna niže moralna vrijednost nego muškarcima, žena je sama začetnik onoga što joj se desilo, i slično. Autor je uočio kako se u sudskoj praksi odbrana često poziva na navodne "provokacije" od strane žrtve kao na olakšavajuće okolnosti. Te "provokacije" odnose se uglavnom na način kretanja (njihanje u bokovi-

ma), i način odijevanja (mini suknja, izraziti dekolte, prozirna odjeća). Naravno da će pogrešan stav policajca uticati, ne samo na njegov odnos prema žrtvi, nego i na krajnji ishod u kriminalističko istražnom radu uopšte, i iz ovog treba izvući odgovarajuće pouke, a najvažnija je ona koja se odnosi na stručnost i specijalizaciju kadrova.

Kada je u pitanju otkrivanje i objašnjenje silovanja, sudska praksa pokazuje da je dokazivanje u mnogim slučajevima vrlo složeno. Okrivljeni najčešće poriče izvršenje djela, povezuje se sa svjedocima, vrši pritisak na žrtvu ili rodbinu, medicinska dokumentacija nije uvijek kompletna, itd. Autor je, dajući vlastiti doprinos otkrivanju i istraživanju silovanja, konstruisao 15. kriminalističko taktičkih pitanja na koja treba dobiti odgovore. Za dobijanje što potpunijih odgovora na ta pitanja autor navodi i određene pretpostavke, kao što su tjelesni i sudskomedicinski pregled žrtve, obezbjedjenje lica mjesta i druge. Ovo, naravno, nije jedini slučaj da autor nudi vlastita rješenja. Naprotiv, u udžbeniku provejava naučnoistraživački pristup autora koji se ogleda u ponudjenim argumentiranim stavovima i rješenjima za pojedine situacije iz kriminalističko pravne prakse istraživanja kako krvnih tako i seksualnih delikata. S obzirom da se radi o originalnim i već provjerenim rješenjima, onda je to i najveća odlika ove knjige ali i samog autora.

Pored toga što je detaljno predstavio silovatelje i žrtve, autor je obradio i samu tehniku silovanja čime je svakom čitaocu ponudjen prikaz situacije sa svih mogućih aspekata. Poznavanje ovih elemenata svakako je pretpostavka za uspješno planiranje kriminalističke obrade.

Na kraju, u sažetku, Dr Modly ističe da posebne teškoće nastaju prilikom otkrivanja i dokazivanja serijskih i sadističkih silovanja. Takodjer, da bi se otkrilo i dokazalo silovanje uopšte, potrebna je dobro organizirana, odgovarajuće kadrovski ekipirana, profilirana i tehnički opremljena policija.

Završavajući prikaz KRIMINALISTIČKE METODIKE od Dr Duška Modlya, treba reći da se radi o djelu koje ima sve na-

učne i stručne kvalitete. Spoj teorije i prakse došao je do izražaja u najvećoj mogućoj mjeri, što je značajno s obzirom na karakter udžbenika. Nadalje, udžbenik se odlikuje i mnogobrojnim vlastitim stavovima i ponudjenim rješenjima autora zasnovanim na vlastitom praktičnom iskustvu i rezultatima naučnoistraživačkog rada. Sve to prezentirano je po principima savremene naučne metodologije što udžbenik svrstava u visokokvalitetne i veoma aktuelne. Što se tiče kazuistike, treba reći da je ona znalački odabrana i adekvatno uvrštena kod objašnjenja pojedinih poglavlja i metodskih jedinki. Zato ovaj udžbenik toplo preporučujemo, ne samo studentima kojima je prevashodno namjenjen, već i policajcima, sudijama, tužiocima, vještacima i braniocima, kao i široj čitalačkoj publici koja će, sigurni smo, biti zadovoljna ponudjenom materijom.